

Zásady jasnej tlače v papierových alebo elektronických dokumentoch

Výber a preklad najdôležitejších zásad jasnej tlače vydaných v súbornom materiáli Európskej únie nevidiacich.

Pôvodný materiál: Guidelines for Producing Clear Print 2016.

Zhoršené videnie často sťažuje čítanie, napríklad z dôvodu zníženého množstva svetla vstupujúceho do oka, z dôvodu rozmazaného videnia alebo z dôvodu poškodenia centrálného videnia, ktorým človek pri čítaní zaostruje.

Vo všeobecnosti si tieto podmienky vyžadujú vysoký kontrast, väčší text, silné (tučné) riadky a špecifické osvetlenie.

Rôzne spôsoby vnímania si vyžadujú rôzne riešenia. Pomôcť môžu zariadenia a technické pomôcky, ktoré však nie sú vždy dostupné alebo cenovo prijateľné.

Zlepšiť prístupnosť textov pomocou základných princípov opísaných v usmerneniach EBU o jasnej tlači je pomerne jednoduché. Vďaka usmerneniam EBU o jasnej tlači je elektronický a tlačенý text čitateľnejší pre osoby so zrakovým znevýhodnením, pre ľudí s poruchami čítania ako aj pre širokú verejnosť.

Preto EBU a aj Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči odporúča a podporuje dodržiavanie týchto zásad.

Zásady jasnej tlače textov pre ľudí so zrakovým znevýhodnením a ľudí s poruchami čítania

Kontrast

Navrhňte texty v najvyššom možnom kontraste

Kontrast je jedným z najkritickejších faktorov prispôsobenia textu miere straty zrakových funkcií. V digitálnych a tlačných materiáloch, ako aj v dizajne prostredia by sa mal používať čo najlepší kontrast.

Svetlý nápis na tmavom pozadí alebo tmavý text na svetlom pozadí. Na pozadie použite nízky jas a na nápisy jasnejší.

Príkladmi dobrej praxe vysoko-kontrastných farebných kombinácií sú čierna/tmavomodrá na bielom alebo svetložltom pozadí a biely/žltý text na čiernom alebo tmavomodrom pozadí.

Pre text použite jednofarebné pozadie, vyhnite sa farebným efektom, ako je blednutie alebo dvojfarebné vzory. **Nepoužívajte málo kontrastné farby textu a pozadia**

Farba textu

Tlačené a elektronické materiály sú prehľadnejšie, ak sú čiernobiele. Farebný text používajte na názvy, nadpisy alebo zvýraznené informácie. Vždy v čo najkontrastnejšej farbe s pozadím.

Písmo

Vyberte si štandardné písma s ľahko rozpoznateľnými veľkými a malými písmenami bez serifov (sans serif), teda bezpätkové písma. Napríklad: Arial, Verdana, Helvetica.

Nepoužívajte zložité alebo ozdobné písma, serifové písma. ako je Times new Roman, ani písma písané rukou.

Veľkosť písma

Text píšete veľkým písmom, najlepšie 14, 16, 18 Arial alebo podobným. V závislosti od zvoleného typu písma môže byť potrebné upraviť hodnotu veľkosti v bodoch tak, aby zodpovedala veľkosti Arial 14, 16 alebo 18.

Štýl písma

Na nadpisy alebo zdôraznenie informácií použite tučné alebo hrubé písmo. Veľké písmená by sa mali používať len v názvoch a nadpisoch, ak je to potrebné. Pri citovaní používajte namiesto kurzívy úvodzovky.

V textoch sa vyhýbajte *kurzíve*, podčiarknutému textu alebo veľkým písmenám v inej ako gramaticky správnej funkcii.

Vyberte si stredne hrubé písmo. Vyhnite sa písmu s tenkými ťahmi alebo písmu s kombináciou tenkých a hrubých ťahov.

Medzery

Používajte jednoliate písmo. To znamená, že každé písmeno je od ostatných písmen v slove oddelené presne rovnakou malou vzdialenosťou, pričom medzi slovami je väčší priestor.

Písmená, ktoré sú príliš blízko pri sebe alebo príliš od seba, ako aj rôzne (proporcionálne) rozstupy, veľmi komplikujú čitateľnosť pre slabozrakých čitateľov, a preto nie sú prístupné.

Medzi riadkami textu je potrebné udržiavať medzery v rozmedzí 25 až 30 percent veľkosti písma (zvyčajne riadkovanie 1,1 až 1,5).

Zarovnanie

Vždy, keď je to možné, použite ľavé zarovnanie. Toto zarovnanie sa odporúča, pretože uľahčuje čítanie a uprednostňuje sa pred zarovnaným textom.

Okraje

Používajte široké okraje, pretože to pomáha pri čítaní. Používajte špirálový okraj väzby, pretože je to užitočné najmä pri viazaných materiáloch, keď sa používajú pomôcky na čítanie, ako sú lupy a CCTV.

Stĺpce

Rozdelenie textu do stĺpcov môže uľahčiť čítanie textu, pretože si vyžaduje menej pohybu očí a menej periférneho videnia. Aby to fungovalo, závisí od veľkosti písma a veľkosti a orientácie tlačeného alebo elektronického dokumentu.

A4 alebo väčší, napríklad v písme Arial 14pt. V menších brožúrach a letákoch stĺpce nie je vhodné používať.

Nadpisy

Zabezpečte, aby boli nadpisy viditeľné a ľahko identifikovateľné.

V tlačených a elektronických informáciách je dobrým zvykom, keď sú nadpisy písané tučným písmom, o niečo väčším ako celkový text, v rovnakej farbe ako text alebo v inej, ale kontrastnej farbe.

Číslo strán

Uistite sa, že čísla strán sú viditeľné a na jednotnom mieste. V prípade tlačených a elektronických informácií je dobrým zvykom, keď je číslo strany zobrazené tučným písmom na kontrastnom pruhu, kruhu alebo štvorcovom pozadí.

Obsah

V elektronických verziách je užitočné uviesť obsah na rýchlu orientáciu. Urobte zoznam obsahu aktívnym, aby čitatelia mohli kliknúť na položku v obsahu, čím sa dostanú priamo na danú položku v texte.

Tabuľky

Uistite sa, že tabuľky majú viditeľné **tučné** okraje s dostatočným priestorom medzi textom a okrajom.

Povrchová úprava papiera

V prípade tlačených informácií sa uistite, že papier má matný povrch. Vyhnite sa lesklým povrchom, pretože spôsobujú nepríjemné odlesky pre osoby so slabým zrakom.

Ak chcete použiť biely papier, vyhnite sa čistej bielej farbe. Lepšie je zvoliť sivobielu a iné jemnejšie, matné biele farby.

Grafika a ilustrácie

Pri výbere alebo navrhovaní grafiky a ilustrácií platia rovnaké zásady kontrastu, farieb, jednoduchého dizajnu, dobrej veľkosti a výraznosti (tučné písmo).

Používajte ilustrácie a obrázky kontrastných farieb. Dobrou voľbou sú aj kontrastné kontúry. Používajte hrubšie línie. Vyhnite sa jemným, tenkým čiarom.

Ilustrácie by mali byť jasné, rozpoznateľné a zrozumiteľné. Sila dobrého dizajnu spočíva v tom, že čitatelia "pochopia obraz" okamžite.

Používajte veľkú veľkosť a vždy, keď je to možné, zobrazujte ich priamo za súvisiacim textom.

V tlačených a digitálnych informáciách je potrebné uviesť popis ilustrácie priamo pred ilustráciou, nad ňou, pod ňou alebo vedľa nej. Podrobnosť opisu závisí od funkcie obrazu.

Vyhnite sa textu na obrázku, pokiaľ nie je možné zaručiť jeho viditeľnosť pomocou vysokého kontrastu medzi pozadím a písmom. Dobrou praxou

je vytvoriť jednofarebné, vysoko kontrastné pozadie vo veľkosti textu alebo väčšie ako text, na ktoré sa umiestni kontrastné písmo.

Animácie

V digitálnych dokumentoch alebo v prezentáciách by ste sa mali vyhnúť animáciám, pokiaľ nie sú (zvukovo) popísané.

Zdroje

- Pôvodný materiál Európskej únie nevidiacich: European Blind Union: Guidelines for Producing Clear Print 2016.
- Round Table: Producing Clear Print. Round Table on Information Access for People with Print Disabilities (2011 - Creative Commons Attribution)
- Canadian National Institute for the Blind: Clear Print Accessibility Guidelines.
- Materiál Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska: Zásady jasnej tlače 2008.